

הרב חיים לייב פעקער
סגן משגיח
שואל ומשיב

בענין סמיכת קרבנות

איתא במשנה גיטין (כח.) "השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים" והקשה הגמ' על דין זה "והא בעי סמיכה" ותירץ דמיירי בקרבן נשים או חטאת העוף דאינם טעונים סמיכה כלל.

ודקדקו התוס' (ד"ה והא בעי סמיכה) דאע"ג דאמרינן בהדיא בזבחים (ו.) דסמיכה אינה מעכבת את הכפרה, מ"מ אין להביא קרבן בלי סמיכה. ומצאו סמוכים לזה מהא דאיתא בזבחים (עד:) דהיכא דנתערבו זבחים בזבחים של בעלים אחרים, יקרב לשם מי שהוא. והקשה הגמ' והא בעי סמיכה ות' דמיירי בקרבן נשים - אבל בלא"ה אין להביא קרבן בלי סמיכה. וכע"ז בפסחים (פט.) חמשה שנתערבו עורות פסחיהן ונמצא מום בא' מהם דכולן פטורין מלעשות פסח שני. ואע"ג שיכולים להביא פסח שני, ולהתנות דאם אינם חייבים בפסח תיהוי למותר הפסח (דהיינו שלמים), פטורים משום דאין להביא ספק שלמים בלי סמיכה (דשלמים בעי סמיכה ולא פסח).

ומאידך, התוס' שם הביאו כמה ראיות שיכולים להביא קרבן בלי סמיכה: 1. פסחים (סב.) ערל וטמא משלחין קרבנותיהן, אע"ג דאינם יכולים לסמוך. 2. שקלים (פ"ז מ"ד) בהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר זכרים עולות ונקבות זבחי שלמים, אע"ג דכמובן מקריבים בלי סמיכה דאין הבעלים ידועים. 3. תמורה (ב.) י"א דירש מביא קרבן אביו בלי סמיכה. 4. נזיר (נז.) שני נזירים שנטמאו א' מהם (וספק איזה מהם), שניהם מביאים קרבן א' בתנאי, אע"ג דאין סומכים. הסתירות בין הסוגיות גלויות לנו.

וכדי ליישב כל הסוגיות כתבו התוס' "הכא כיון דיכול לקיים מצות סמיכה שיביאנו הוא עצמו אין לעשות בלי סמיכה, וכן בפרק התערובת (שם עד:) יש לו תקנה אחרת ברעייה וכו' אבל ערל וטמא מיירי כגון שאין לו תקנה להמתין כגון שמתו אחיו מחמת מילה דא"א למול בשום ענין. וטמא כגון זב ומצורע שאין רפואתו תלויה בעצמו, א"נ כגון שהיה עובר בבל תאחר אם היה ממתין" כלומר דרק היכא דאין תקנה אחרת כלל מקריבין בלי סמיכה. זהו שיטת התוס'.

הקרבן אורה זבחים (עד:) דן בדברי התוס', דהלא אפשר לישב הסוגיות בקלות, דשאני היכא דיש חובת גברא לבין היכא דליכא. דבסוגיותנו, חובת סמיכה מוטלת על הבעלים אע"ג דנמצאים במד"ה, משא"כ ערל וטמא דאינם ראויים לסמוך, יורש, דבעל הקרבן כבר מת, ובהמה שנמצאת, דליכא בעלים, ליכא חובת סמיכה כלל, ושפיר מקריבים אותה בלי סמיכה.

לפי"ז, יוצא שיש מח' עקרונית בין תוס' והקר"א. דלקר"א סמיכה הוי חובת גברא דבעלים, ולתוס', מהא דהביאו ראייה מירוש' אע"ג דליכא חובת בעלים כלל, צ"ל דהוי חובת קרבן (וכן מוכח מעוד הוכחות בדעת התוס' כמו שיתבאר להלן).

פירוש שלישי בסוגיותנו מובא בתוס' רי"ד וז"ל והא בעינן סמיכה, ותניא בתוספתא וסמך ידו ולא יד בנו ולא יד שלוחו, אע"ג דקי"ל דסמיכה לא מעכבת ה"מ דחזי לסמיכה, אבל האי דלא חזי לסמיכה מעכבא כדאמרי' גבי בילה דכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת עכ"ל. ובאמת התוס' ג"כ הקשו למה לא נאמר הכלל דכל שאינו ראוי לבילה גבי ערל וטמא וכל הנהו דאין ראויין לסמוך, ות' דדרשינן מקראי דיכול להביא קרבנות אע"ג דאינו ראוי לסמיכה. אבל התוס' רי"ד סובר כן אפי' למסקנא. וצ"ל דהתוס' והתוס' רי"ד סוברים דסמיכה הוי חובת קרבן, דאל"כ לא שייך הכלל דכל שאינו ראוי לבילה למנוע הבאת הקרבן. אולם יש לעיין בדברי התוס' רי"ד דלמה סוגיותנו נחשב כאינו ראוי לסמיכה הלא בפשטות הוא ראוי כמש"כ התוס' "כיון שיכול לקיים מצות סמיכה שיביאנו הוא עצמו אין לעשות בלי סמיכה." ועוד יש להקשות על התוס' רי"ד מכל הראיות שהביאו

התוס' שיכול להביא קרבנות אע"ג דאינו ראוי לסמיכה (כגון ערל וטמא, משנה בשקלים לגבי בהמה שנמצאת, יורש...).

וכדי לתרץ ב' קושיות אלו בחדא מחתא, י"ל דלדעתו אע"ג דסמיכה הוי חובת קרבן, הוי חובת קרבן התלוי בשעת הבאת הקרבן לעזרה, ואסור להביא הקרבן בלי האפשרות לסמוך, (דהיינו כשאנינם בעזרה) משא"כ ביורש, ערל, טמא, ובהמה שנמצאת דליכא חובת סמיכה כלל בשעת הבאה לעזרה אין סמיכה מעכבת בהם. [ובענין המשנה בשקלים הנ"ל, יש להוכיח דליכא בעלים בשעת הבאה לעזרה מהא דנסכי אותו קרבן מוטל על המוצאים או על הצבור (ולא בעלים הראשונים), וכן מהא דאי' בירושלמי שם דהתירו ע"פ תנאי ב"ד על האובדין לעקור שם עולה מיניה ולעשותו שלמים, אלמא דשם בעלים ראשונים רפופים].

וכל מה שהסברנו בדברי התוס' רי"ד הוי דלא כהתוס' שהוכיחו מיוורש, ערל, טמא וכדו', שסמיכה מעכבת. וצ"ל לדעת התוס' סמיכה הוי חובת קרבן משעת הקדשה, דבשעת הקרבה כבר אין מחייב בסמיכה כלל הואיל דאין בעלים. ועכצ"ל שכיון שחל חובת סמיכה על הקרבן משעת הקדשה לא נפקע החיוב.

וי"ל דגופא דבפרט זו, אי סמיכה הוי חובת קרבן משעת הקדשה או משעת הקרבה, יש לתלות כמה דיונים באחרונים. דדנו האחרונים אי גר שנתגייר, או קטן שהגדיל בין הקדשה להקרבה חייבים בסמיכה או מכיון דהיו פטורים בשעת הקדשה אינה חייבים (ע' צ"פ תנינא עמ' 13, 36, 86, שפ"א, מנ"ח סא, דבר אברהם א, טו, וזרע אברהם כ, כח).

פירוש רביעי כדי ליישב סוגיתנו נמצא בתפארת יעקב לגיטין שמפרש דרק חטאת אין מקריבים בלא סמיכה וע"כ מחמירים בסוגיתנו בגיטין. [ויישוב זה אע"ג דאינו מתרץ כל הסוגיות דמצינו כמה סוגיות שמחמירים מלהביא שאר קרבנות מלבד חטאת בלי סמיכה, בכ"ז סברתו מאד מחוורת ונימוקו יתבאר להלן, דבחקירה הנ"ל אי סמיכה הוי חובת קרבן (כתוס' ותוס' רי"ד) או חובת גברא (כקר"א) יש לחלק בין קרבנות שונות]. ועוד יש להוכיח קצת מסוגיתנו בגיטין דסמיכה אינה כסתם חובת גברא, דהחיי אדם (כלל ס"ח הל' יט) הסתפק אי חייב אדם לעקור דירתו וללכת למרחקים כדי לקיים מ"ע, וכאן חזינן דחייב לילך אפי' ממד"ה כדי לסמוך קרבנו. ונראה דשאני סמיכה דהוי חובת קרבן ומכיון דיש חסרון בקרבן אם לא סומכים עליו מחייבים אותו לילך אפי' ממד"ה. (והעירוני מו"ר הרה"ג מיכאל רוזנצווייג דעו"ל דאפי' אם נאמר דהוי חובת גברא שאני הכא דקשור לתשובת הבעלים [ע"פ שיטת הר"מ שיבואר להלן דמתודה בשעת סמיכה]. ולכן סמיכה חלוק משאר מ"ע, דבסתם מ"ע הוי כקום ועשה דבר חדש ולכן אין מחייבים אותו ללכת למרחקים, משא"כ בתשובה דהוא שב למצב ומקומו הראשון, כעין מה שמצינו בב"ק (קג). דבהשבת הגזלה חייב להחזיר לו אפי' לילך אחריו למדי, מחייבים אותו ללכת למרחקים).

עוד השלכות

עד כאן עסקנו דוקא בסוגיא דגיטין לגבי השולח חטאתו ממד"ה. מן הראוי עכשיו להביא כמה ענינים אחרים שקשורים לחקירה הנ"ל אי סמיכה הוי חובת גברא או חובת קרבן.

א. אין שבות במקדש

במשנה חגיגה (טז). פליגי ב"ש וב"ה אי סמיכה מותרת ביו"ט. ב"ש אוסרים ע"פ מ"ש ביצה לז: דאין רוכבין ע"ג בהמה בשבת ויו"ט, ואין משתמשין בבעלי חיים, וב"ה מתירים. והק' הטו"א (שם בד"ה שהרי) למה לא נאמר הכלל דאין שבות במקדש, דהלא השתמשות בבע"ח אסורה רק משום שבות, וע"ש במה שתי'. וע"פ הנ"ל י"ל דשיטת ב"ש היא, דלא אמרי' אין שבות במקדש אלא בשבות דמקדש לשל מקדש כלומר בשביל צורך קרבן (ע"פ לשון הגמ' עירובין קג). וסמיכה הוי צורך בעלים בלבד ולא חובת קרבן.

ב. בכלל חובת היום הדוחה יו"ט

וכעני"ז הק' הטו"א (שם בד"ה קמ"ל) למה לא נתיר סמיכה ביו"ט ע"פ מה שמוכיח דמיירי בחובת היום דדוחה יו"ט דאילו נדרים ונדבות אין קריבין כלל ביו"ט (ע"פ ביצה יט). ובפסחים (סו). איתא דמותר להקדיש

קרבת לחובת היום, אע"ג דבדרך כלל אסור להקדיש ביו"ט משום שבות. וי"ל כנ"ל, דלב"ש שאני סמיכה דהיא חובת בעלים בלבד ואינו בכלל ההיתר דחובת היום הדוחה יו"ט. ומסתבר לומר דפליגי ב"ש וב"ה בחקירה זו בגדר סמיכה אי הוי חובת קרבן או חובת גברא.

ג. חינוך קטנים בהבאת קרבן

התוס' בחגיגה (ב. ד"ה איזהו) דנו אי שייך לקיים מצות חינוך בעולת ראייה אע"ג דא"א לקיים מצות סמיכה כשהוא עדיין בקטנותו. וכמובן חלק מהדיון הוא בגדר מצות חינוך (אם שייך חינוך במקצת מצוה), אבל ג"כ צ"ל דתלוי אי סמיכה הוי מעיקר חובת הקרבן או מצוה אחרת המוטלת על הבעלים.

ד. מצות עשה שהזמן גרמא

במשנה קידושין (לו.) נתמעטו נשים מכמה עבודות שבמקדש ובכללם סמיכה. והק' התוס' למה בעי' מיעוט מיוחד למעט נשים מסמיכה הלא הוי מ"ע שהזמן גרמא דכל עבודות כשרות דוקא ביום כדכת' "ביום צותו." ותי' דהו"א דאפ"ה נשים יכולות לסמוך ע"פ ההיקש לשחיטה "וסמך ושחט" מה שחיטה בנשים אף סמיכה בנשים. אבל הריטב"א תי' באופנ"א, דשאני סמיכה "דכי אמרי' מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות, במצוות שבחובה לגמרי דכי מטי זמן חיוביה לא סגי דלא לקיומניהו, אבל הנהו אינן בחובה לגמרי אלא שבאין להכשיר קרבנו אם ירצה שיעלה לו לרצון והו"א דא' אנשים וא' נשים שוין קמ"ל."

דעת הריטב"א ברור דסמיכה הוי חובת קרבן, ומשו"ה אינו תלוי בגדרי זמן גרמא המוטלים על חובות בעלים, דהפטור דזמ"ג נוהג במצוות שהם חיובים בגברא, ולא במצוות שהם חיובים בחפצא (וראיה זו מובא בהערות לס' כנסת ראשונים זבחים עד:). [עוד יש לתרץ קושית התוס', דבעצם אין סמיכה נחשב כמ"ע שהזמן גרמא כלל, והא דסמיכה צריך להיות ביום, הוא משום דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה, ושחיטה כשרה דוקא ביום כדכת' "ביום זבחכם" ולכן אין זה "זמן גרמא."]

ה. נשים סומכות רשות

בסוגיא בחגיגה (טז:) מובא מח' תנאים בהאי דינא דהבאנו לעיל "דבר אל בני ישראל וסמך", דבני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות. ר' יוסי סובר דנשים סומכות רשות. ומעשה שהיה שהביאו קרבן לעזרת נשים כדי שהנשים יסמכו עליו ולא סמכו בכל כחן, דא"כ הוי עבודה בקדשים, אלא "באקופי ידיהו." ובפשטות אין שום מצוה בסמיכה זו והתירו לעשות סמיכה מזויפת דוקא כדי לעשות נחת רוח לנשים. אמנם חוץ מהא, דד"ז לא מסתבר כלל דחכמ' יתירו מעשה כעין מצוה בלי תוכן וקיום כלל [והוי כעין בל תוסיף ע' רש"י ותוס' בר"ה לג.], יש להוכיח דיש קיום מצוה בסמיכה זו דאקפת ידי, דהתוס' בכמה מקומות (ר"ה לג. ועירובין צו.) הביאו ראיה מגמ' דידן דנשים יכולות לברך אמ"ע שהזמן גרמא אע"ג דפטורות. ומבאר התוס' בערובין (שם ד"ה דלמא) וז"ל דלא חשיב ברכה לבטלה כיון שמברך על המצוה שעושה אע"ג שפטור עכ"ל. כלומר דאיכא קיום הגברא אע"ג שאינו חובה עליו. וילפי' ד"ז מהא דנשים סומכות רשות באקופי ידיהו. [ומה שכתבנו הוא דלא כהתוס' בר"ה, שהתירו לנשים לברך משום "דלא תשא" אינו אוסר ברכה לבטלה אלא מדרבנן, ודלא כהראב"ד (תו"כ ו, ב) דלמ"ד נשים סומכות רשות יכולות לסמוך אפי' בכל כחן].

וי"ל דהביאור לכל הנ"ל הוא, דסמיכת נשים באקופי ידיהו הוי קיום הגברא אע"ג דאינו חל כלל על גוף הקרבן. (וד"ז הוי חידוש קצת דעדיין שייך קיום הגברא בסמיכה אע"ג: 1) דאינו בכל כחו (2) אינו בעזרה אלא בעזרת נשים וע' בטו"א שהעיר בזה).

ו. קרבן שותפין

בגמ' במנחות (צג.) מובא פלוגתא אי ילפי' "מקרבנו" דכל בעלי חוברין לסמיכה, כלומר, אי כל שותפין צריכים לסמוך על הקרבן. בפשטות י"ל דהיא גופא תלוי בדיון אי סמיכה הוי חובת קרבן או חובת גברא. דאי הוי חובת קרבן י"ל דבעינן רק חד סמיכה מביניהם, אבל אי הוי חובת גברא, היא מוטלת אכאו"א כיון שלכאו"א יש שייכות לקרבן זו. אבל ע' בשפת אמת ריש מס' תמורה דמדייק מהא דילפינן דכל בעלי חוברין לסמיכה מהא דכת' "קרבנו", דהענין דכאו"א יכול לסמוך דוקא בחלקו בקרבן, ושאר השותפין מעכבין על ידו

מלסמוך אכולו. לפי"ז הא דבעינן סמיכה ע"י כל השותפין הוא משום דקרבתן זו בעי סמיכה לכל חלק בפנ"ע. וע' במקדש דוד (יח, ג) שמסתפק אי היכא דכבר סמך א' מהשותפים אי מקריבים הקרבן היכא דשאר השותפין הם במדינת הים וכדו' (כמו סוגיתנו בגיטין). וד"ז תלוי אי הא דילפי' כל בעלי חוברין לסמיכה הוא משום דיש חובת קרבן דבעי סמיכה מכולם, ולכן צריך להמתין לסמיכת כולם, או דמלבד חובת קרבן, דדי בסמיכת אחת מהם, יש ג"כ חובת גברא אכאו"א, ולפי"ז מכיון דכבר סמך א' מהם י"ל דא"צ להמתין לסמיכת האחרים.

סמיכה בקרבנות שונות

במשנה במנחות (צב.) כל קרבנות היחיד טעונות סמיכה חוץ מבכור מעשר ופסח. ולכאורה צ"ל דשאני אלו דאינם להרצאה (ע"פ זבחים כט:). ולפי"ז י"ל דאע"ג דשאר קרבנות בעו סמיכה, יש לומר דהיכא דהצד כפרה (ריצוי) שבקרבתן יותר חמורה, גם חובת הסמיכה יותר עקרוני ושייך יותר לעצם הקרבן ואינו רק חובת גברא. דע' במשניות ביומא (לה:; מא., סו.) דמביא דיני סמיכה בקרבנות יוה"כ וסמיכות אלו מפורשים בקראי. ואע"ג דפליגי ב"ש וב"ה בדרך כלל אי סומכים ביו"ט, סומכים בקרבנות יוה"כ לכו"ע. והביאור הפשוט הוא דכל תכלית קרבנות יוה"כ הוא לכפרה, ולכן עיקרם לסמיכה, וסמיכה הוי בכלל חובות היום שדוחות יוה"כ.

וכן הבאנו דברי התפארת יעקב הנ"ל דהא דאין מביאין קרבן היכא דהבעלים במד"ה ואינם יכולים לסמוך זהו דוקא בחטאות, והביאור כנ"ל דשאני חטאת דעיקרו לכפרה ולכן הסמיכה הוי חובת קרבן. (ובתוס' זבחים עד: יש דעה א' דס"ל דחטאת שאני לענין בעלים במד"ה. אבל סברתם משום חשש צדדי, דחיישינן דכבר מת בעל הקרבן והוי מן החטאות המתות ע"ש).

ובאמת דברים אלו, החילוק בין חטאת לעולה ושלמים, מפורשים בתוס' (ערכין כא: ד"ה מאי), דבעינן דעת בעלים בשעת כפרה דוקא בחטאת ואשם דבאים על חטא וצריכים להתודות עליהם וטעונין סמיכה (משא"כ בעולה ושלמים, ואע"ג דעולה ושלמים ג"כ בעו סמיכה צ"ל דאינם חובת הקרבן).

ועפי"ז ג"כ יתורץ סוגיא דנדריים (לה:): "הכל צריך דעת בעלים חוץ ממחוס"כ" כלומר דמותר להביא קרבן בעד מחוס"כ בלי דעתו בשעת הפרשה ובשעת כפרה. ולכאורה יש להקשות איך מביאים קרבנו בלי סמיכה. וע"פ הנ"ל ניחא טובא, דשאני קרבנות מחוס"כ דאינם לכפרה על חטא אלא להכשיר (וע' סוגיא זבחי' לג. הו"א לדעת רש"י דאשם מצורע לא בעי סמיכה כלל כיון דאינו בא אלא להכשיר), ולכן, אע"ג דלמסק' קרבנות אלו בעו סמיכה, היכא דהבעלים אינם לפנינו כדי לסמוך מקריבים אותם בלי סמיכה. ועפי"ז ג"כ יתו' הא דהק' התוס' בגיטין מסוגיא דנזיר (נז.) דב' נזירים שנטמאו א' מהם שמביאים שניהם קרבנות על תנאי, אע"ג דע"ז מבטלים מצות סמיכה. וי"ל ע"פ הנ"ל דקרבתן נזיר הוו כעין קרבנות מחוס"כ דע' בר"מ הל' נזירות (פ"ב הי"ג) דקטן יכול להביא קרבנות נזיר, אע"ג דבדרך כלל לא שייך קרבנות לקטן כיון דלית ליה דעת, דכיון דקרבתן אלו הם כמו קרבנות דמוחס"כ, דאין עיקרן לכפרה והרצאה, מביאים אותם בלי סמיכה (עי' בתורת הנזיר על הר"מ שם, וח' הגרי"ז נזיר נז.).

בגדר סמיכה כחובת קרבן

עד כאן הבאנו כמה דיונים והוכחות דסמיכה הוי חובה בעצם הקרבן ולא רק מצות הבעלים בשעת הבאה. ויש להגדיר חובה זו. דאפ"ל א) דסמיכה הוי תחלת ההקרבה. במשנה במנחות (צג.) "תיכף לסמיכה שחיטה", וכמו דשחיטה הוי מעבודות הדם דמעכבים, י"ל דסמיכה ג"כ מצטרף למערכת זו, אע"ג דאינו מעכב כפרה. ועפי"ז מובן ההו"א דתוס' תמורה (ב. ד"ה קרבנו) "דכהנים יסמכו על קרבן עכו"ם", דכהנים שייכים בדרך כלל למערכת עבודת הקרבן.

ב) אבל יותר נראה להגדיר דסמיכה אינה תחלת ההקרבה אלא הוי סוף הקדש כלשון הגמ' במנחות (צג.). דאי' התם "מה תחלת הקדש יורש ממיר, אף סוף הקדש יורש סומך." והביאור בזה הוא, דדנו בסוגיא שם אי יורש נחשב כבעל הקרבן כדי לגמור הקדשו קודם הקרבתו.

וראיות נוספות לגדר זה דסמיכה גומר ההקדש:

א. המנ"ח כתב (שם) חש"ו אינם סומכים דאינם בני דעה. ואם הסמיכה היא מעשה בידים בלבד, אמאי בעינן דעת. ועכצ"ל דבסמיכה מקדישים הקרבן, ולזה צריכים דעת.

ב. הרמב"ם מביא דיני סמיכה בפ"ג מהל' מעה"ק, לפני פ"ד דמיירי ביני הקרבה "ביום צותו." ומשמע להדיא דסמיכה אינו בכלל הקרבה דאין בו חיוב ד"ביום צותו" מתורת עצמו, אלא משום דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה.

ג. וכן הר"מ בסה"מ שרש י"ב השמיט סמיכה מרשימת מעה"ק. ונ"ל דהביאור הוא כנ"ל (אע"ג דהיה מקום לומר דלר"מ הוי חובת גברא בלבד דאינו שייך כלל למעה"ק, לא מסתבר לומר כן בשיטתו כפי שיתבאר).

ד. הר"מ (שם פ"ג הל' יד-טו) מביא דיני וידוי עם דיני סמיכה. ועי' במלבי"ם (ויקרא אות ש"כ) דילפי' קשר זה בין וידוי לסמיכה מהשעיר המשתלח דכת' התם (ויקרא טז, כא) "וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר והתודה עליו את כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה." פסוק זה מקשר סמיכה עם וידוי, ובפסוק שלאחריו מבואר דע"י הסמיכה וידוי שעמה הכה"ג נותן עונות בני"ע על השעיר, והשעיר נושא אותם אל ארץ גזרה. כלומר דע"י הסמיכה החטאים חלים על השעיר. ואע"ג דכתב הרמב"ן (עה"ת שם) דלא נאמר כן בשום סמיכה שבקרבתו "מפני שהקרבתו לרצון על אשי ה' והנם מרצים ומכפרים אבל זה שאינו לשם והמקבלו אינו מכפר ולא מרצה, אינו אלא נושא עונותם ועונה אמן בעל כרחו" ולפי הרמב"ן י"ל דשאני שעיר המשתלח משאר קרבנות. אמנם ע' במנחות (צג:) דילפי' סמיכה בשתי ידים בשאר קרבנות משעיר המשתלח. ואע"ג דבשעיר המשתלח כתי' וסמך ידיו (לשון רבים) ובשאר קרבנות כתי' וסמך את ידו (לשון יחיד), והיה מקום לומר כמש"כ האבן עזרא דרק שעיר המשתלח בעי סמיכה בשתי ידים, אמנם הגמ' מושה אותם, דכל סמיכה היא בשתי ידים.

ה. וע"פ ההיקש הנ"ל י"ל דכמו דבסמיכת שעיר המשתלח נותנים החטאים על הקרבן, כך בכל סמיכה מגדירים הקרבן על שם כפרת הבעלים. והדברים מפורשים בר"מ (שם הל' טו) "כיצד מתודה אומר חטאתי, עויתי, וחזרתי בתשובה וזו כפרתי..."

ונוסח זה לקוח מהמשנה ביומא (לה:): אבל הר"מ הוסיף מדיליה "וזו כפרתי," דלדעתו לא די בידוי בלבד אלא דע"י וידוי בשעת סמיכה מגדירים הקרבן לשם כפרתו [וי"ל דלכן בעינן סמיכה בשתי ידים].

ו. עוד ראייה מהר"מ שוידוי קשור לסמיכה היא מהא דמסיים הר"מ שם "היה הקרבן שלמים סומך בכל מקום שירצה מן העזרה במקום שחיטה. ויראה לי שאינו מתודה על השלמים אבל אומר דברי שבת. וע"ש ברדב"ז שאל תטעה לומר שאסור להתודות על השלמים, דהלוואי שיתודה האדם על הספק כמו על שאר קרבנות כמו על אשם תלוי..." אבל המהר"י קורקוס כתב בדעת הר"מ כפשוטו דאין להתודות על שלמים. ומסתמא הביאור לדבריו דהסמיכה אינה היכי תמצא להתודות בלבד, אלא שצריכים להתודות מעין גדר וענין הקרבן.

הבנה שלישית בהא דסמיכה הוי חובת קרבן היא דסמיכה היא כפרה בפנ"ע. ויש להביא כמה ראיות לד"ז. א. מהפסוק בויקרא (א, ד), "וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו," ורק אח"כ בפס' ה' "ושחט את בן הבקר..." משמע דבסמיכה עצמה מכפרים אפי' קודם עבודת הדם. ודיוק זה הוא דלא כהבנת הנצי"ב (בהעמק דבר שם) שמפרש ד"לכפר עליו" קאי אזריקת דם שלאחריו. דדעת הנצי"ב היא דאין הסמיכה מכפר בפנ"ע כלל אלא עד לאחר זריקה. אך יש להוכיח כדברי מסוגיא דזבחים (ו.) שדנו בגמ' אי עולה מכפרת אעשה דלאחר הפרשה. ורצו להוכיח מהא דאינו מכפר אעשה דסמיכה, ודחו דשאני סמיכה דנחשב כעשה דלאחר שחיטה (ע"ש). ואם נאמר דכל כפרת הסמיכה היא בשעת זריקה, הלא הביטול עשה לא נגמר עד שעת זריקה ואיך אפ"ל שהעולה יכפר על החסרון סמיכה דידיה.

ב. ראייה נוספת למהלך זה היא מדברי הר"מ (הל' מעה"ק פ' י"ח הל' יא) וז"ל ב' שעירי יוה"כ ששחטן בחוץ,

אם עד שלא התודה עליהם חייב כרת על שניהן הואיל וראוין לבא לפני ה' לוידוי" והראב"ד שם חולק. להר"מ י"ל דאע"ג דאינו חייב אשחוטאי חוץ אלא בדבר הראוי בפנים, חייבים על שעיר המשתלח מכיון שהוא בא לפני ה' לוידוי, דהיינו סמיכה. ויל"פ כנ"ל, דסמיכה לבד נחשבת ככפרה (ויש לדון אם חל כפרת הודוי היכא דאח"כ נאבדה השעיר קודם שילוח).

ג. ראייה אחרונה לאפשרות זו היא שיטת ר' שמעון בשבועות (יג:): דדם פרו של כה"ג מכפר אטומאת מקדש וקדשיו ווידויו מכפר על שאר עבירות, אלמא דאפשר להפריד שתי הכפרות מהדדי כדי לכפר אדברים שונים, דהסמיכה הוי מכפר בפנ"ע.